

Στα πρώτα χρόνια της Αναγέννησης στη Γαλλία, οι θεατρικές παραστάσεις δίνονταν στα κολέγια, στις αίθουσες των πύργων των αριστοκρατών και στα σαλόνια των πλουσίων. Ο Γουίλιαμ Σαίξπηρ μεσουρανούσε ήδη στην Αγγλία, όταν, στα 1598, άνοιξε το πρώτο θέατρο στο Παρίσι. Στα 1600, άνοιξε και δεύτερο. Και τα δυο σε κακόφημες συνοικίες. Γι' αυτό και ψηφίστηκε νόμος που επέβαλε οι θεατρικές παραστάσεις να τελειώνουν πριν από τη δύση του ηλίου ώστε οι θεατές να επιστρέφουν σπίτια τους ασφαλείς πριν να πέσει το σκοτάδι. Μπροστά στη σκηνή υπήρχαν οι θέσεις των ορθίων, όπου οι θεατές παρακολουθούσαν την παράσταση παίζοντας χαρτιά, προσέχοντας μην τους κλέψουν τα πορτοφόλια, καβγαδίζοντας και τρώγοντας. Γύρω γύρω, σχεδόν κολλημένες στους τοίχους, υπήρχαν οι θέσεις των καθήμενων που πλήρωναν κάτι παραπάνω για να απολαύσουν το έργο με κάποια άνεση. Από εκεί που κάθονταν, τους ήταν αδύνατο να διακρίνουν τις εκφράσεις των προσώπων των ηθοποιών. Αναγκαστικά, το έργο βασιζόταν στη δύναμη του λόγου που διέθετε ο συγγραφέας για να περιγράψει τα όποια αισθήματα και στη δύναμη της φωνής των ηθοποιών που έπρεπε να ακουστεί ως το βάθος της αίθουσας, υπερσχύοντας της φασαρίας που γινόταν στις «θέσεις» των ορθίων.

Οι ηθοποιοί ήταν «εισαγωγής» από Ιταλία ή Ισπανία και τους γυναικίους ρόλους γυναίκες τους έπαιζαν. Σε κωμωδίες με έντονο σεξουαλισμό. Η εκκλησία προσπάθησε να καταργήσει την γαλλική κωμωδία. Πιο έξυπνος, ο καρδινάλιος Ρισελιέ, ουσιαστικά πρωθυπουργός της Γαλλίας, δοκίμασε να τονώσει το ενδιαφέρον των θεατών για το δράμα. Μάζεψε μια ομάδα συγγραφέων, τους έβαλε να γράφουν δράματα, φρόντιζε να ανέβουν στη σκηνή, παρακολουθούσε τις παραστάσεις και τις αντιδράσεις του κοινού και ανάλογα έδινε κατευθύνσεις για την «υπόθεση» του έργου, τους χαρακτήρες, ακόμα και για την εξέλιξη των σκηνών. Σιγά σιγά, το κατευθυνόμενο από τον Ρισελιέ δράμα είχε αρχίσει να αποκτά οπαδούς που συνεχώς πλήθαιναν.

Ήταν το 1629, όταν, από την Ρουέν, έφτασε στο Παρίσι ο Πιέρ Κορνέιγ, ετών 23. Κουβαλούσε το πρώτο του έργο, την κωμωδία «Μελίτη». Οι υπεύθυνοι του ενός από τα δυο θέατρα το βρήκαν ενδιαφέρον και το ανέβασαν. Ο Ρισελιέ πήγε να το δει. Η υπόθεση περιστρεφόταν γύρω από ένα ερωτικό τετράγωνο που μπλεκόταν σε απίθανες μηχανορραφίες και σε εξωπραγματικές περιπέτειες. Παρ' όλα αυτά, άρεσε. Και ο Ρισελιέ διαπίστωσε ότι, ανεξάρτητα από τις απιθανότητες της πλοκής, το έργο διέθετε ζωντανούς και δυνατούς διαλόγους. Τον προσέλαβε. Τον ενέταξε σε μια ομάδα με άλλους τέσσερις και του έδωσε οδηγίες για να γράψει ένα θεατρικό έργο. Ο Κορνέιγ θεώρησε καλό να αλλάξει μια σκηνή. Ούτε ο ίδιος κατάλαβε, πότε βρέθηκε πίσω στη Ρουέν. Κι έμεινε έκπληκτος όταν διαπίστωσε ότι ο Ρισελιέ τον είχε ανακαλύψει και συνέχισε να του στέλνει τον μισθό του.

Έχοντας εξασφαλίσει τα προς το ζην, ο Κορνέιγ ρίχτηκε με τα μούτρα στη μελέτη. Γύρισε την πλάτη του στην κωμωδία, απέρριψε την αγγλική σχολή και διάβασε με πάθος τον Σενέκα. Στα 1635, επέστρεψε στο Παρίσι. Αυτή τη φορά, κουβαλούσε το έργο του «Μήδεια». Κι αυτή τη φορά ήταν ο Πιέρ Κορνέιγ, ο μεγάλος Γάλλος δραματουργός που έβαλε τη σφραγίδα του στα γαλλικά γράμματα και στην παγκόσμια λογοτεχνία. Τον επόμενο χρόνο (1636), ανέβασε το αριστούργημά του, «Ελ Σιντ». Με υπόθεση κλεμμένη, όπως έκανε και ο προ εικοσαετίας ήδη μακαρίτης Σαιξπηρ, όπως άλλωστε και ο Όμηρος.

«Ελ Σιντ» (Ο Αρχοντας) ήταν το όνομα με το οποίο οι Μαυριτανοί της Ισπανίας αποκαλούσαν τον Ροντρίγκο Ντιάζ, ήρωα της Σεβίλλης που το 1085 είχε εκπορθήσει την Βαλέντσια και την είχε αφαιρέσει από τους Άραβες. Στο έργο, ο Ροντρίγκο και η αρχοντοπούλα Σιμέν αγαπιούνται σφοδρά. Πλην όμως, ο πατέρας της Σιμέν προσβάλλει τον γέρο και άρρωστο πατέρα του Ροντρίγκο. Ο κώδικας τιμής επιβάλλει στον Ροντρίγκο να καλέσει σε μονομαχία τον πατέρα της Σιμέν. Στη μονομαχία, ο πατέρας της Σιμέν σκοτώνεται. Ο κώδικας τιμής πλέον, επιβάλλει στη Σιμέν να ζητήσει από τον βασιλιά ή να αποκεφαλίσει τον Ροντρίγκο ή να τον εξορίσει. Έτσι, η Σιμέν παλεύει μέσα της καθώς συγκρούονται ο έρωτάς της για τον Ροντρίγκο και το καθήκον απέναντι στον νεκρό πατέρα της.

Στην απέναντι όχθη, ο Ροντρίγκο που επίσης υπόκειται στον κώδικα τιμής, δίνει το ξίφος του στη Σιμέν και της ζητά να τον σκοτώσει. Εκείνη μένει αναποφάσιστη. Οι εσωτερικές συγκρούσεις δίνονται με περισσή δύναμη και κρατούν το κοινό σε ένταση. Ο βασιλιάς εξορίζει τον Ροντρίγκο ως ηγέτη στρατού που πάει να πολεμήσει τους Μαυριτανούς.

Όταν ο Ροντρίγκο επιστρέφει στη Σεβίλλη, η μισή Ισπανία έχει ελευθερωθεί από τους Άραβες. Φυσικά, τον υποδέχονται ως ήρωα. Μόνο η Σιμέν εξακολουθεί να επιζητεί τον θάνατό του, καθώς δεν έχει παρθεί εκδίκηση για τον πατέρα της. Ο βασιλιάς αρνιέται να τον καταδικάσει. Καλοί είναι οι κώδικες τιμής, καλύτερα όμως είναι τα κάστρα που ο Ροντρίγκο έχει κυριεύσει.

Η Σιμέν ανακοινώνει ότι θα παντρευτεί εκείνον που θα σκοτώσει τον Ροντρίγκο. Ένας παλιός θαυμαστής της βρίσκει την ευκαιρία της ζωής του, προκαλεί τον Ροντρίγκο και τον καλεί σε μονομαχία.

Λίγο πριν από την μονομαχία, Ροντρίγκο και Σιμέν συναντιόνται. Ο Ροντρίγκο εξακολουθεί να την αγαπά. Η Σιμέν ποτέ δεν έπαψε να τον αγαπά. Τους χωρίζει όμως ο κώδικας τιμής. Αν ο Ροντρίγκο σκοτώσει τον αντίπαλό του, η Σιμέν θα τον μισεί διπλά. Τέτοια ζωή δεν την θέλει. Της εξομολογείται ότι σκοπεύει να αφήσει τον αντίπαλό του να τον σκοτώσει. Η Σιμέν διαφωνεί. Τον Ροντρίγκο αγαπά κι όχι τον αντίπαλό του. Και ο κώδικας τιμής τελειώνει στη μονομαχία, όχι στο αποτέλεσμα της. Τον παρακαλεί να πολεμήσει. Επιτέλους, ο Ροντρίγκο αντιλαμβάνεται το εσωτερικό δράμα της καλής του. Με νέα θέληση και θάρρος, νικά τον αντίπαλό του αλλά δεν τον σκοτώνει. Δεν του φταίει σε τίποτα. Και η τιμή του πατέρα της Σιμέν έχει αποκατασταθεί. Ο παλιός θαυμαστής απέρχεται αναζητώντας απαντήσεις στα περί την άβυσσο της ψυχής ερωτήματά του και η Σιμέν βρίσκει την ευτυχία στην αγκαλιά του Ροντρίγκο.

Το έργο έκανε πάταγο. Το είδε και ο Ρισελιέ και το χάρηκε. Εκείνο που καθόλου δεν χάρηκε ήταν το γεγονός ότι όλη η υπόθεση είχε άξονά της τον κώδικα τιμής που επιβάλλεται με τις μονομαχίες. Δυο σπουδαίους αριστοκράτες είχε εκτελέσει κι έναν πόλεμο είχε κερδίσει για να επιβάλει την απαγόρευσή τους. Κι ερχόταν τώρα ο Πιέρ Κορνέιγ και σχεδόν τις εκθειάζει! Κάλεσε τα μέλη της Ακαδημίας και τους ζήτησε να εκδώσουν μια κριτική για το έργο, φυσικά μη παραλείποντας να πει ποιες ήταν οι δικές του απόψεις. Οι ακαδημαϊκοί τα χρειάστηκαν. Το έργο είναι δυνατό, ζωντανό, πραγματικό αριστούργημα. Πώς να το θάψουν; Άφησαν να περάσουν πέντε μήνες, μπας και ηρεμήσει ο καρδινάλιος κι έβγαλαν μια κριτική που και το έργο εξυμνούσε και τη θέση του Ρισελιέ προσπαθούσε να εξυπηρετήσει με την υπόμνηση πως η ζωή και η υπόθεση ενός θεατρικού έργου δεν είναι απαραίτητο να συμβαδίζουν.

Ο Ρισελιέ πήρε το μήνυμα. Από τότε ως σήμερα, η Γαλλική Ακαδημία δεν ξαναασχολήθηκε με κριτική. Ο Κορνέιγ αφιέρωσε την έκδοση του έργου σε βιβλίο στην ανιψιά του Ρισελιέ. Και το επόμενο αριστούργημά του, τον «Οράτιο», στον ίδιο τον καρδινάλιο. Η κλονισμένη επαφή αποκαταστάθηκε. Και ο Ρισελιέ βρήκε στον συγγραφέα μια καλή γυναίκα για σύζυγο. Ο ίδιος ο Κορνέιγ είχε αποδειχτεί ανίκανος να πείσει κάποιαν να τον παντρευτεί.

Το τρίτο αριστούργημα του Κορνέιγ ήταν ο «Πολύευκτος». Ανέβηκε στα 1643, όταν ο Ρισελιέ δεν ζούσε πια. Στην εκκλησία μάλλον δεν άρεσε, καθώς παρουσίαζε τον Άγιο Πολύευκτο υπέρμετρα φανατικό. Άρεσε στο κοινό και στους φιλόλογους. «Ελ Σιντ», «Οράτιος» και «Πολύευκτος» θεωρούνται τα τρία καλύτερα θεατρικά έργα όλων των εποχών στην ιστορία της γαλλικής λογοτεχνίας.

Ο Πιέρ Κορνέιγ έζησε ακόμα 41 παραγωγικά χρόνια. Πέθανε την 1^η Οκτωβρίου του 1684.

(protagon.gr, 12.8.2012)